

Soạn bài: Nghị luận trong văn bản tự sự

Soạn bài: Nghị luận trong văn bản tự sự

I. Tìm hiểu yếu tố nghị luận trong văn bản tự sự

Câu 1: Đọc các đoạn văn SGK

Câu 2: Những câu có tính chất lập luận:

- Đoạn 1: Đoạn trích "Lão Hạc"

- Nếu ta không cố tình hiểu họ thì ta chỉ thấy họ gàn dở, ngu ngốc, bần tiện...
- Vợ mình không ác nhưng thị khổ quá rồi.
- Một người đau chân có lúc nào quên được cái chân đau của mình.
- Khi người ta khổ quá thì người ta chẳng còn nghĩ đến ai được nữa.
- Mình biết vậy nên mình chỉ buồn nhưng không nổi giận.

- Đoạn 2: Lập luận trong đoạn trích Thúy Kiều báo ân báo oán.

- Lập luận của Kiều thể hiện ở mấy câu đầu. Đó là những lời mỉa mai đay nghiến:

- Xưa nay, đàn bà có mấy người ghê ghớm, cay nghiệt như mụ
- Càng cay nghiệt càng chuốc nhiều oan trái (Đây là kiểu câu khẳng định).
- Lập luận của Hoạn Thư thể hiện ở tám dòng sau:
 - Thứ nhất: mình là đàn bà, ghen tuông là chuyện bình thường.
 - Thứ hai: mình đã đối xử rất tốt với cô khi cô chếp kinh ở "Quan Âm Các".
 - Thứ ba: mình và cô đều là cánh chồng chung nên chẳng nhường cho nhau được ...
 - Thứ tư: dù sao mình đã gây ra nhiều đau khổ cho cô, giờ đây mình chỉ còn trông vào lòng khoan dung rộng lớn của cô.

Tóm lại: Với lập luận trên của Hoạn Thư, Kiều phải công nhận Hoạn Thư là một người "khôn ngoan đến mực, nói năng phải lời". Kiều phải bần khoản và sau cùng đã tha bổng cho Hoạn Thư.

Câu 3:

- Ở đoạn trích (1), để khắc họa cuộc đối thoại ngầm diễn ra trong ý thức của nhân vật ông giáo về cách nhìn đời, nhìn người, tác giả đã

để cho nhân vật này tự đánh giá về vợ mình rằng "vợ tôi không ác" để lí giải cho tâm trạng "chỉ buồn chứ không nổi giận". Thuyết phục luận điểm này, các luận điểm được đưa ra theo trình tự lập luận như sau:

- *Nếu ta không cố tìm mà hiểu những người xung quanh mình thì ta chỉ thấy toàn những cơ để cho ta tàn nhẫn; không bao giờ ta thương ...* Đây là luận điểm có tính chất đặt vấn đề.
- *Vợ tôi không ác, nhưng vì thị khổ quá rồi nên sinh ra ích kỉ, tàn nhẫn với người khác.* Đây là luận điểm có tính chất phát triển lập luận, triển khai vấn đề nghị luận. Các luận chứng và lí lẽ được đưa ra: *một người đau chân....; khi người ta khổ quá thì...*
- *Tôi biết vậy, nên tôi chỉ buồn chứ không nổi giận.* Đây là luận điểm kết luận, kết thúc lập luận.

Với việc lập luận như trên, tác giả đã "kể được" câu chuyện về nỗi giằng xé, trăn trở, bi kịch bên trong con người; khẳng định về quan điểm nhìn nhận, đánh giá con người và cuộc đời. Đồng thời, phác ra được thực trạng nhân sinh cùng khổ trong bối cảnh xã hội đầu thế kỉ XX.

- Theo cách làm như trên, hãy tự phân tích tác dụng của nghệ thuật trong kể chuyện ở đoạn trích (2). Tập trung phân tích lập luận của Hoạn Thư - bị cáo, tự bào chữa và Thúy Kiều - quan tòa, phán xét; qua đó thấy được tác dụng của nghị luận trong việc khắc họa tình huống truyện, tô đậm tính cách nhân vật.

II. Rèn luyện kĩ năng

Câu 1:

Lời văn trong đoạn trích (a) là lời của nhân vật ông giáo - người kể chuyện xưng "tôi", một trí thức,... Ông giáo thuyết phục bạn đọc, thuyết phục về điều cố tìm hiểu những người xung quanh để cảm thông và yêu thương họ. Nếu có ai vì quá khổ mà mất khả năng cảm thông, không có khả năng đồng cảm với người khác – như là vợ ông giáo – thì ta cũng không vì thế mà giận họ.

Câu 2:

Lúc đầu, Hoạn Thư cũng hồn lạc phách xiêu, nhưng với bản chất khôn ngoan, lọc lõi, ngay trong hoàn cảnh ấy, Hoạn Thư vẫn đủ bình tĩnh để liệu điều kêu ca. Những điều Hoạn Thư kêu ca thực chất là lí lẽ để Hoạn Thư tự gỡ tội cho mình. Trước hết, Hoạn Thư đưa ra giải

thích sự ghen tuông là tâm lý chung của đàn bà. Sau đó, Hoạn Thư kín đáo kể công đã chạnh lòng thương xót mà cho Kiều ra chép kinh ở Quan Âm Các: Nghĩ cho khi gác viết kinh và dấu biết mà không bắt giữ khi nàng bỏ trốn khỏi nhà họ Hoạn: Với khi khỏi cửa dứt tình chẳng theo. Cao tay hơn, cuối cùng Hoạn Thư nhận hết tội lỗi về mình và xin Kiều khoan dung. Trước những lời lẽ của Hoạn Thư, Kiều phải thừa nhận rằng ả "Khôn ngoan đến mực nói năng phải lời" . Hoạn Thư đẩy Kiều tới chỗ khó xử: Tha ra thì cũng may đời, Làm ra mang tiếng con người nhỏ nhen. Cho nên dù đã nghiêm khắc rắn đẽ Hoạn Thư nhưng rồi Kiều lại tha bổng.